

DẤU HỎI – NGÃ TRONG TIẾNG VIỆT

Văn hóa Việt Nam của chúng ta vô cùng phong phú.

Một trong những nguồn phong phú vô ngần mà trên thế giới không ai có, đó là ý nghĩa về dấu hỏi ngã .

Thật thế, dấu hỏi ngã trong tiếng Việt đóng một vai trò quan trọng. Viết sai dấu hỏi ngã sẽ làm sai lệch ý nghĩa cả một câu văn.

Ví dụ một vài trường hợp như sau:

Một chữ thông thường như là hai chữ sửa chữa, nếu bỏ đi dấu hỏi ngã sẽ có nhiều ý khác nhau:

* sửa chữa (sửa dấu hỏi, chữa dấu ngã) tức là chúng ta sửa lại một cái gì bị hư hỏng, thí dụ sửa chữa xe hơi.

Nhưng nếu cho dấu ngã vào thành chữ sữa và dấu hỏi trên chữ chữa tức có nghĩa là sữa của những người đàn bà có thai nghén.

Dấu hỏi ngã được căn cứ vào ba quy luật căn bản: Luật bằng trắc, chữ Hán Việt và các quy luật ngoại lệ.

A. LUẬT BẰNG TRẮC:

Quy luật bằng trắc phải được hiểu theo ba quy ước sau:

1. Luật lập láy: Danh từ lập láy tức là một chữ có nghĩa nhưng chữ ghép đi theo chữ kia không có nghĩa gì cả.

Thí dụ:

* Vui vẻ, chữ vui có nghĩa mà chữ vẻ lại không nghĩa

* Mạnh mẽ, chữ mạnh có nghĩa nhưng chữ mẽ lại không hề mang một ý nghĩa nào hết; hoặc chữ lạng lẽ, vẻ vang...

2. Luật trắc:

- Không dấu và dấu sắc đi theo với danh từ lập láy thì chữ đó viết bằng dấu hỏi (Ngang Sắc Hỏi).

Thí dụ:

- * Hớn hờ: chữ hớn có dấu sắc, thì chữ hờ phải là dấu hỏi.
- * Vui vẻ: chữ vui không dấu, thì chữ vẻ đương nhiên phải dấu hỏi.
- * Hỏi han: chữ han không dấu, như thế chữ hỏi phải có dấu hỏi.
- * Vớ vẩn: chữ vớ là dấu sắc thì chữ vẩn phải có dấu hỏi.

Tương tự như mắng mỏ, ngớ ngẩn, hờ hang,...

3. Luật bằng:

Dấu huyền và dấu nặng đi theo một danh từ lập láy thì được viết bằng dấu ngã (*Huyền Năng Ngã*).

Thí dụ:

- * Sẵn sàng: chữ sàng có dấu huyền thì chữ sẵn phải là dấu ngã.
- * Ngỡ ngàng: chữ ngàng với dấu huyền thì chữ ngỡ phải để dấu ngã.
- * Mạnh mẽ: chữ mạnh có dấu nặng, do đó chữ mẽ phải viết dấu ngã.

Tương tự như các trường hợp lạng lẽ, vũng vàng,...

B. CHỮ HÁN VIỆT:

Văn chương Việt Nam sử dụng rất nhiều từ Hán Việt, chúng ta hay quen dùng hằng ngày nên cứ xem như là tiếng Việt hoàn toàn.

Thí dụ như các chữ *thành kiến*, *lữ hành*, *lãng du*, *viễn xứ*,... tất cả đều do chữ Hán mà ra.

Đối với chữ Hán Việt được sử dụng trong văn chương Việt Nam, luật về đánh dấu hỏi ngã được quy định như sau:

Tất cả những chữ Hán Việt nào bắt đầu bằng các chữ **D, L, V, M và N** đều viết bằng dấu ngã, các chữ Hán Việt khác không bắt đầu bằng năm mẫu tự này sẽ được viết bằng dấu hỏi.

Thí dụ:

- * Dĩ vãng: hai chữ này phải viết dấu ngã vì dĩ vãng không những là Hán tự mà còn bắt đầu bằng chữ **D** và **V**.
- * **V**ĩ đại: vĩ có dấu ngã vì chữ vĩ bắt đầu với mẫu tự **V**.
- * **N**gẫu nhiên: chữ ngẫu dấu ngã vì áp dụng quy luật Hán Việt nói trên.

* Lẽ **p**hải: lẽ dấu ngã vì chữ L, phải dấu hỏi vì có chữ **P**.

* Tương tự như: **L**ữ hành, **v**ĩnh viễn,...

Để có thể nhớ luật Hán tự dễ dàng, chúng ta hãy nhớ một câu châm ngôn (Motto) như thế này:

“Dân Là Vận Mệnh (Destiny) Nước” để dễ nhớ mỗi khi muốn sử dụng quy luật Hán tự nói trên.

C. CÁC QUY ƯỚC KHÁC:

1. Trạng từ (adverb):

Các chữ về trạng từ thường viết bằng dấu ngã.

Thí dụ:

* Thôi thế **c**ũng được. Trạng từ “**c**ũng” viết với dấu ngã.

* Xin anh đừng trách em **n**ữa. Trạng từ “**n**ữa” viết với dấu ngã.

* Chắc anh **đ**ã mệt lắm rồi. Trạng từ “**đ**ã” viết với dấu ngã.

2. Tên họ cá nhân và quốc gia (Noun):

Họ của mỗi người và tên của một quốc gia thường được viết bằng dấu ngã.

Thí dụ:

* **Đ**ỗ Đình Tuân, **L**ữ Đình Thông, **N**guyễn Ngọc Yến...

Các chữ **Đ**ỗ, **L**ữ, **N**guyễn đều viết bằng dấu ngã vì đây là **TÊN** của chúng ta.

* Nước **M**ỹ, **A** **P**hú **H**ãn,... Các chữ **M**ỹ và **H**ãn phải viết bằng dấu ngã vì đây là tên của một quốc gia.

3. Thừa trừ (Excess minus):

Một quy ước **thừa trừ** ta có thể dùng là đoán nghĩa để áp dụng theo luật lập láy và bằng trắc nói trên.

Thí dụ:

* Anh bỏ em đi **l**ẻ một mình.

Chữ **l**ẻ viết dấu hỏi vì từ chữ **l**ẻ **l**oị mà ra, chữ **l**oị không dấu nên chữ lẻ viết với dấu hỏi.

* Anh này trông thật **kh**ỏe mạnh.

Chữ **kh**ỏe ở đây có dấu hỏi vì do từ **kh**ỏe **kh**oắn mà ra, khoản dấu sắc thì khỏe phải dấu hỏi.

D. KẾT LUẬN:

Văn chương là linh hồn của nền văn hóa, viết sai dấu hỏi ngã có thể làm sai lệch cả câu văn, đó là chưa kể đến nhiều sự hiểu lầm tai hại cho chính mình và người khác cũng như các việc trọng đại.

Không gì khó chịu cho bằng khi đọc một cuốn truyện hay nhưng dấu hỏi ngã không được chỉnh tề.

Vì vậy, mục đích bài này là làm sống lại sự phong phú của nền văn chương, văn hóa Việt Nam của chúng ta, nhất là đối với những thế hệ trẻ hiện đang lưu lạc trên xứ người.